

تاریخ پزشکی

داروسازی، دندانپزشکی و دامپزشکی

جلد چهارم

این اثر ترجمه‌ای است از:

Histoire de la Médecine, de la pharmacie,
de l'art dentaire et de l'art vétérinaire

مترجمان:

مرتضی ثاقب‌فر

دکتر علی پزشکیور مستشفی

فیروزه دیلمقانی

دکتر منصور شمسا

پوله، ژاک

Poulet, Jacques

تاریخ پزشکی، داروسازی، دندانپزشکی و دامپزشکی [ژاک پوله، ژان شارل سورنیا، مارسل مارتینی؛ مترجمان مرتضی ثاقب فر، او دیگران]؛ ویراستاران علمی علی احسان حیدری... [و دیگران]؛ ویراستار ادبی اصغر اسمعیلی تازه کندی؛ زیر نظر گروه علوم پزشکی بنیاد... تهران: سیاد دانشنامه نگاری ایران، ۱۳۸۸.

ج: مصور، جدول - (کتابخانه بنیاد دانشنامه نگاری ایران: ۳۶، ۲۰، ۲۱، ۲۲)

۲۰۰،۰۰۰ ریال (دوره ۸-۱۲-۵۵۱۵-۹۶۴-۹۷۸ ISBN: ۱-۴-۸-۳۰-۸-۵۵۱۵-۹۶۴-۹۷۸ ISBN: ۴-۸-۳۰-۸-۵۵۱۵-۹۶۴-۹۷۸)

عنوان اصلی: Histoire de la Médecine, de la pharmacie, de l'art dentaire et de l'art vétérinaire

ج ۱. مترجمان: مرتضی ثاقب فر، علی پزشکیپور مستشفی، فیروزه دیلمقانی، منصور شمس؛ ویراستار علمی کامبیز بنی هاشمی.

ج ۲ و ۳ (چاپ اول، ۱۳۹۹) (فیا)

ج ۱ (چاپ اول، ۱۳۹۰) (فیا)

کتابنامه

واژه نامه

نمایه

۱. پزشکی تاریخ: الف سورنیا، ژان-شارل، ۱۹۸۸ م. Sournia, Jean-Charles. ب. مارتینی، مارسل، ۱۸۹۷- م. Martiny, Marcel. ج. ثاقب فر، مرتضی، ۱۳۲۱-، مترجم. در پزشکیپور مستشفی، علی، ۱۳۰۴-، مترجم. ه. شمس، منصور، ۱۳۰۳-، مترجم. و. حیدری، علی احسان، ۱۳۲۵-، ویراستار. ر. بنیاد دانشنامه نگاری ایران، گروه علوم پزشکی. ج. عنوان. ۱۳۸۸، ۲ ت. ۹ پ. R ۱۳۱

کتابخانه ملی ایران ۱۷۶۸۸۵۲

حق چاپ برای بنیاد دانشنامه نگاری ایران محفوظ است.

تاریخ پزشکی، داروسازی، دندانپزشکی و دامپزشکی (جلد چهارم)

مترجمان: مرتضی ثاقب فر، دکتر علی پزشکیپور مستشفی، فیروزه دیلمقانی، دکتر منصور شمس

نوبت چاپ: اول

سال چاپ: ۱۳۹۰

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۲۰۰،۰۰۰ ریال

لینوگرافی: تندیس

چاپ و صحافی: تندیس نقره ای

ISBN: 978-964-5515-30-8 (vol. 4)

ISBN: 978-964-5515-14-8 (vol.set)

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۵۱۵-۳۰-۸ (ج ۴)

۹۷۸-۹۶۴-۵۵۱۵-۱۴-۸ (دوره)

بنیاد دانشنامه نگاری ایران

نشانی: تهران، سعادت آباد، بلوار فرهنگ، انتهای خیابان معارف، پست دانش، پلاک ۱

تلفن: ۴-۲۲۱۴۹۸۴۳ نمابر: ۲۲۱۴۹۸۲۰ صندوق پستی: ۴۷۸-۱۴۶۵۵

پست الکترونیکی: info@iecf.ac.ir پایگاه الکترونیکی: www.iecf.ac.ir

زیر نظر گروه علوم پزشکی بنیاد

مترجمان

مرتضی ثاقب‌فر، دکتر علی پزشکی‌پور مستشفی
فیروزه دیلمقانی، دکتر منصور شمس

مدیران، اعضا و همکاران علمی و اجرایی بنیاد

معاونت پژوهشی: دکتر حسن ابراهیمی
مدیریت پژوهشی: دکتر مسعود رضایی
ویراستار علمی: دکتر کامیاب‌بی‌هاشی
ویراستار ادبی: دکتر اصغر اسمعیلی تازه‌کندی
ویراستار تطبیقی: سولماز مدرس
ویراستار صوری: سعیده سلامت، میترا اوحدیان، گوهر نصرتی
کارشناس امور پژوهشی: سعیده سلامت
نمایه‌ساز و برگردان فارسی یادداشت‌های ذیل تصاویر: میترا اوحدیان
پردازش تصاویر و ناظر چاپ: ربابه ابوطالبی
حروفچینی: گوهر نصرتی، سهیلا شمس‌الله
نمونه‌خوانی: میترا اوحدیان، مرضیه نیکوکار، مسعود امیرخانی،
مرتضی عباسی، سعیده سلامت، شیده شهریار
صفحه‌آرا: گوهر نصرتی

«هووالعلیم»

نامهٔ بنیاد

تاریخ پزشکی آینهٔ تمام‌نمای تلاش آدمی در طول تاریخ است. شاید در هزارهٔ سوم با توجه به تخصص‌گرایی عجیب به نظر می‌رسد که یک پزشک هم جراحی کند هم به درمان امراض داخلی و بیماری‌های مختلف اندام‌ها بپردازد. اما با نگاه به هزاره‌های گذشته درمی‌یابیم که چنین امری متداول و بدیهی بوده است و پزشکان با توجه به اینکه با جان و اسرار مردم سروکار داشته‌اند از دیرباز از قداست و احترام خاصی برخوردار بوده‌اند و به همین منظور سوگندنامه‌های پزشکی به مثابهٔ اولین منشورهای اخلاقی حرفه‌ای شکل گرفتند. مجموعه حاضر با عنوان تاریخ پزشکی، داروسازی، دندانپزشکی و دامپزشکی به پیشینهٔ تاریخی علم پزشکی در قرون و تمدن‌های مختلف تا زمان تألیف کتاب می‌پردازد. ترجمهٔ این مجموعه را که به زبان فرانسوی است شادروان استاد فرزانه احمد بیرشک در بنیاد دانشنامه‌نگاری ایران (بنیاد دانشنامه بزرگ فارسی سابق) آغاز کردند که پس از وقفه‌ای چند ساله با توجه به اهمیت موضوع و جای خالی آن در کتابخانه‌های پزشکی کار مجدداً ادامه یافت و پس از چاپ جلد اول، دوم و سوم، اینک جلد چهارم آن در سایه تلاش جمعی از فرهیختگان و پزشکان برای بهره‌برداری عموم علاقه‌مندان و دانشجویان پزشکی به‌ویژه دانشجویان دوره‌های تخصصی طب سنتی آماده شده است.

بنیاد دانشنامه‌نگاری ایران بر سر آن است که در ادامه راه روشنی که آن عالم فرزانه، روان‌شاد استاد احمد بیرشک، فراهمان ترسیم کرده است، با تألیف، تدوین و ترجمه آثار مرجع و دانشنامه‌های گوناگون در جهت فرهی و افزونی پیکره علوم در کشور نقشی ایفا کند، قرار هم نیست که این بنیاد تنها متولی تدوین و تألیف و ترجمه این آثار باشد، اما عزم راسخ داریم با محققان و استادان فاضل و سترگی که در زمانهٔ خود سراغ داریم و با یاری حضرت حق (سبحانه تعالی) برخی از کمبودها را جبران کنیم. با خبر مسرت‌بار انجام ترجمهٔ مجموعهٔ هشت جلدی تاریخ پزشکی که تاکنون چهار جلد نخست آن به زیور چاپ آراسته شده است، انشاءالله این نیاز را تا حدی رفع خواهیم کرد.

منوچهر اکبری

رئیس بنیاد دانشنامه‌نگاری ایران

فهرست مطالب

۱	تاریخ چشم پزشکی نویسنده: مارک-آدری بن دولفوس (در گذشته) مترجم: منصور شمسا
۴۳	تاریخ قلب شناسی (از قرن نوزدهم میلادی تا دوره معاصر) نویسنده: روزه رولینر مترجم: مرتضی ثاقب فر
۱۱۳	تاریخ بیماری شناسی زنان (از قرن هجدهم میلادی تا دوره معاصر) نویسنده: پیر مولر مترجم: مرتضی ثاقب فر
۱۶۳	تاریخ مامایی (از قرن هجدهم میلادی تا دوره معاصر) نویسنده: ژان هارتمان مترجم: مرتضی ثاقب فر
۲۳۷	تاریخچه اورولوژی [بیماری های مجاری ادرار] نویسنده: آندره دوفور مترجم: فیروزه دیلمقانی
۲۹۱	تاریخ بیماری های آمیزی نویسنده: رونه بورگن و پول لوژی مترجم: علی پزشکیور مستشفی
۳۵۷	تاریخ بیماری های پوستی نویسنده: آندره باسه و رونه بورگن مترجم: مرتضی ثاقب فر
۳۸۷	واژه نامه
۴۱۹	فهرست اعلام
۴۶۷	فهرست کتاب ها